

14^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, *Ἠθικὰ Νικομάχεια*, Β 6.4-8, 1106a26-b7

Ἐν παντὶ δὴ συνεχεῖ καὶ διαιρετῶ ἔστι λαβεῖν τὸ μὲν πλεῖον τὸ δ' ἔλαττον τὸ δ' ἴσον, καὶ ταῦτα ἢ κατ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἢ πρὸς ἡμᾶς [...]. Λέγω δὲ τοῦ μὲν πράγματος μέσον τὸ ἴσον ἀπέχον ἀφ' ἑκατέρου τῶν ἄκρων, ὅπερ ἔστιν ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πᾶσιν, πρὸς ἡμᾶς δὲ ὁ μήτε πλεονάζει μήτε ἐλλείπει τοῦτο δ' οὐχ ἓν, οὐδὲ ταῦτὸν πᾶσιν. Οἷον εἰ τὰ δέκα πολλὰ τὰ δὲ δύο ὀλίγα, τὰ ἕξ μέσα λαμβάνουσι κατὰ τὸ πρᾶγμα· ἴσῳ γὰρ ὑπερέχει τε καὶ ὑπερέχεται· τοῦτο δὲ μέσον ἔστι κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν. Τὸ δὲ πρὸς ἡμᾶς οὐχ οὕτω ληπτέον· οὐ γὰρ εἴ τῳ δέκα μναῖ φαγεῖν πολὺ δύο δὲ ὀλίγον, ὁ ἀλείπτῃς ἕξ μνᾶς προστάξει· ἔστι γὰρ ἴσως καὶ τοῦτο πολὺ τῷ ληψομένῳ ἢ ὀλίγον· Μίλωνι μὲν γὰρ ὀλίγον, τῷ δὲ ἀρχομένῳ τῶν γυμνασίων πολὺ. Ὁμοίως ἐπὶ δρόμου καὶ πάλης. Οὕτω δὴ πᾶς ἐπιστήμων τὴν ὑπερβολὴν μὲν καὶ τὴν ἔλλειψιν φεύγει, τὸ δὲ μέσον ζητεῖ καὶ τοῦθ' αἰρεῖται, μέσον δὲ οὐ τὸ τοῦ πράγματος ἀλλὰ τὸ πρὸς ἡμᾶς.

Α. Να ελέγξετε την ορθότητα των παρακάτω φράσεων σύμφωνα με το νόημα του κειμένου.

1. Ἐνα στοιχείο που παρουσιάζει συνέχεια μπορεί να διαιρεθεί σε ισομερῆ ἢ σε ανισομερῆ τμήματα.
2. Ἡ σχέση που υπάρχει ἀνάμεσα σε τμήματα που ἔχουν προκύψει ἀπὸ τὴν διαίρεση ενός συνεχούς αντικειμένου γίνεται αντιληπτὴ με διαφορετικὸ τρόπο ἀπὸ τον κάθε ἄνθρωπο.
3. Ἡ μεσότητα «κατ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα» ποικίλει ἀνάλογα με τὴν θεώρηση του κάθε ἀνθρώπου.
4. Ἡ μεσότητα «κατ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα» δεν εἶναι μοναδική.
5. Ἡ μεσότητα «πρὸς ἡμᾶς» ορίζεται διαφορετικὰ ἀπὸ τον καθένα.
6. Ἀνάμεσα στο δύο και στο δέκα υπάρχει ως μέσο αντικειμενικὸ το ἕξι.
7. Το μέσο που προκύπτει ἀπὸ τὴν ἀριθμητικὴ διδασκαλία γίνεται ἀποδεκτὸ και στον χώρο τῆς γυμναστικῆς, ὅπως φαίνεται στο σχετικὸ παράδειγμα που δίνει ο φιλόσοφος.
8. Στον χώρο τῆς ἀθλητικῆς ο προπονητὴς ορίζει τὴν διατροφή των ἀθλητῶν με βάση υποκειμενικὰ κριτήρια.
9. Το φαγητὸ ἕξι μερίδων θεωρεῖται ὑπερβολικὸ για τον Μίωνα.
10. Οἱ ειδικοὶ ἐπιδιώκουν πάντα τὴν ὑπερβολὴ και τὴν ἔλλειψη για να πετύχουν το ζητούμενο σε κάθε περίπτωση.

B. Να επιλέξετε την απάντηση που συμπληρώνει σωστά τη θεματική πρόταση που σας δίνεται.

1. Οι όροι «συνεχές και διαιρετόν» δεν σχετίζονται

- α) με την αριστοτελική ηθική
- β) με την αριστοτελική πολιτειολογία
- γ) με την αριστοτελική φυσική.

2. Ο Αριστοτέλης παρουσιάζει το αντιθετικό δίπολο μεταξύ αντικειμενικής και υποκειμενικής προσέγγισης με σκοπό

- α) να αποδείξει ότι τα πάθη είναι φυσιολογικά βιώματα της ψυχής
- β) να αποδείξει ότι η αρετή είναι ένα πάθος
- γ) να τονίσει τη σημασία της προσωπικής επιλογής στο πεδίο της ηθικής.

3. Η αντίληψη πως το πεδίο των παθών αποτελεί ένα συνεχές συνεπάγεται

- α) ότι τα όρια του μέσου και των άκρων καθορίζονται με απόλυτη ακρίβεια
- β) ότι οι αρετές ορίζουν κάθε φορά το μέσο ανάμεσα στα δύο άκρα
- γ) ότι η επιδίωξη της αρετής επιτυγχάνεται εύκολα από τον άνθρωπο.

4. Οι έννοιες «κατ' αυτό τὸ πράγμα» και «πρὸς ἡμᾶς»

- α) αποτελούν επινοήσεις του Αριστοτέλη
- β) είναι προϋπάρχουσες έννοιες της ηθικής φιλοσοφίας, καλά επεξεργασμένες
- γ) αντικατοπτρίζουν τις κοινωνικές αξίες της εποχής του φιλοσόφου.

5. Η αριθμητική διδασκαλία πραγματώνεται

- α) στη μεσότητα σε σχέση με το αντικείμενο
- β) στη μεσότητα που διέπεται από υποκειμενικά κριτήρια
- γ) και στα δύο είδη μεσότητας.

6. Η μεσότητα «κατ' αυτό τὸ πράγμα» χαρακτηρίζεται

- α) από το περιορισμένο πεδίο εφαρμογής της και την κατά περίπτωση ισχύ της
- β) από τη σχετικότητα ή τον σχετικισμό
- γ) από τη σύνδεσή της με μαθηματικά κριτήρια και την κοινή αποδοχή.

7. Το παράδειγμα από τον χώρο του αθλητισμού που παραθέτει ο φιλόσοφος αποδεικνύει ότι

- α) ο προσδιορισμός του μέσου με υποκειμενικά κριτήρια εξαρτάται από ποιοτικά κριτήρια
- β) ο προσδιορισμός του μέσου με υποκειμενικά κριτήρια εξαρτάται από μεταβλητούς παράγοντες
- γ) και τα δύο προηγούμενα.

8. Ο Αριστοτέλης εισάγει την έννοια της μεσότητας για να συμπληρώσει στον ορισμό της αρετής ότι

- α) η ηθική αρετή σχετίζεται με τη λογική και την προαίρεση
- β) η ηθική αρετή προσδιορίζεται από τον ίδιο τον άνθρωπο με τον τρόπο που ο καθένας θέλει
- γ) η ηθική αρετή προσδιορίζεται σύμφωνα με τον σχετικισμό που δίδασκαν οι σοφιστές.

9. Στο χωρίο «τουθ' αἰρείται» η αρετή προσδιορίζεται με βάση

- α) τη μεσότητα
- β) την προαίρεση
- γ) τη λογική.

10. Η έννοια της μεσότητας προσδιορίζεται εναργέστερα με τη χρήση

- α) σχήματος «άρσης – θέσης»
- β) πολυσύνδετων σχημάτων
- γ) σχημάτων λιτότητας.